

COLITZA

Jo mateix he passat pel Coll de *gulidzá*, anant de Santa Pau a Mieres (oïnt-ho així a Mieres, xx, 26). C. A. Torras (*Pir. Cat.* v, 111): posa *Coll de Culitzà*,⁵ 315 alt., en aquest camí, a 0h.45 de Mieres; i, 10 min. més enllà (1h.05 abans de Sta. Pau), el *torrent de Culitzà* que va a desembocar per la dr. al riu Ser: el que, després de passar per prop del Colllell, desemboca al Fluvià entre Besalú i el te. de Porqueres. Conta Mrn.¹⁰ Vayreda de les seves proeses tan mal agràides pel pre-tendent carlí: «de Santa Pau, agafàrem la pujada de *Curitzà*, entremig d'un espetec de bales que --- rebotien per les pedres del camí ---» (*Records de la Carlínada*, § v, p. 74).

És clar que hi hem d'identificar el lloc citat en un precepte de 899, de Carles el Simple a favor del mon. de St. Joan de les Abadesses: «in Bisuldunense *Collo Witizane*» (*Cat. Car.* II, 217.12), que ja Rubió i Lois, en l'índex (p. 586), identifica amb «coll *Golitzà* [sic]²⁰ entre Mieres i St. Pau». En una nova versió, segons sembla de la mateixa adjudicació: «in Bisuldunense cellam qui dicitur *Collo Vuitizane*, eccl. Sti. Vincentii, et in Porcarias ---» (*Hist. Lgd.* v, 906, ed. Molinié; II, 45 de l'ed. de 1736). Sembla ser el mateix que el doc.²⁵ de 906 que Monsalv. (XI, 11.8) transcriu del *Cart.* de St. Víctor de Marsella: amb *Collo Witizane* en el comtat de Besalú, eccl. Sti. Vincentii i Porqueres.

Més incerta la identificació, si bé també versemblant, en un precepte de Lotari atorgat a l'any 982,³⁰ a favor de Ripoll, on se li adjudiquen llocs molt escampats per tota la Marca (a Barcelona etc.), després uns quants del comtat d'Ausona (entre ells Folguerolles): «--- Planedas; et in eodem com. Aus. alios alodes id est Ipsa Devesa; et in *Vistizano* [sic], casas,³⁵ terras, vineasque plurimas; in com. Cerdaniense alios alodes ---» (*MarcaH.*, 930, 3f). En fi, Monsalv. (II, 254), situa un *Guixano* que troba en un doc. que data vagament de l'a. 1000, «cerca de Esonellà», poble que es troba uns 7 k. al N. del vast mun. de Porqueres,⁴⁰ i una mica més lluny a l'E. de Besalú.

Com que fora d'aquests dos, menys ben establerts, apareix combinat amb *Collo*, això suggereix una etimologia, que s'imposa també pel conjunt fonètic: 'coll de Witiza', el ben conegut NP gòtic, que fou, entre altres, el del penúltim rei visigot d'Espanya; declinat, en cas complement, *WITIZAN* en funció de genitiu: *Col' Uitzân* (simplificat *ll* davant *w*), havia de reduir-se naturalment a *Colitzà*, car les variants en *G-* i en *-r-* són insignificants, i fins és concebible que la *-r-* es justifici per la combinació fonètica sui gèneris = LL' + (g)ŷ.⁴⁵

Altres testimonis d'aquest nom de persona es troben bastant en docs. catalans: *Witiza* a. 865 (Mas, *N.H. Bna.* IV, 67), *Guitiza* (ib. IV, 185); en altres textos sobretot rossellonesos, he trobat *Quitiza* a. 1030,⁵⁵ en un d'Elna, *Giza* 1074, «sig. *Guitèzà*» 998, 1002 i 1039. Del mateix nom surt *Guixà* poble del Conflent (amb el qual enredaven Aebischer, *Top.* 98 i d'altres el nom *Aituà*, d'origen inconnex, OCTATIANU, com hem explicat, s. v.).⁶⁰

Per als noms en *-ZA*, que eren gòtics especialment vegeu Förstemann, c. 166, i 1565, que els defineix com a diminutiu; afegim-n'hi (cols. 1668-1) molts altres, com *Eggiza*, S. XI, *Agizo*, S. VIII, *Egizi*, S. XI; *Bilenza*, *Skarenza*, *Ratinza*, *Reginza*, *Ainza*. Virtut notable d'aquesta etim. de *Colitzà* és mostrar als germanistes i antropomistes el valor fònic precís de la *-z-* d'aquests hipocorístics germànics, poc estudiats encara: una africació o fricativa que en uns casos se sonoritzà per obra de l'evolució romànica entre vocals, i en algun altre cas, com *Guixà*, el contacte amb la *-t-* la mantingué sorda.

¹ Cf., encara que sigui en comarca on la *r* s'explica encara millor, *Casterner*, nom de dos pobles riavorçans, de CASTELLUM NIGRUM.

COLL, compostos

Coll dovella, V. *Riudovelles*

COLLESPLIGO

Colladeta en el caminet que, baixant suaument entre bosc, des de la Collada d'Erill, va a passar per allí al vessant de Barruera, després de travessar Pimorenes (Vall de Boí).

ETIM. De *Coll* i *espligo* < del llatí SPELUCA 'esclota de roques'. És un cas més de genitiu plural sorotapto-cèltic en *-ON*, si bé amb mots llatins: COLLEM SPELUCON 'coll de les esplugues'; veg. en *TVBoí* I, 16, *L'Esplugo*, un altre cas; en tots dos la pron. *pl* palatal ha estat causa del canvi de *u* en *i*.

COLLFORMIC

1) Collada i mas del Montseny que uneix el massís de Matagalls amb el Pla de la Calma.

DOC. ANT. *Collum que dicunt Collo Formici* a. 908 (*Cart. St. Cugat* I, 6).

2) *Collformic*, veïnat de cases escampades del terme de Maçanes (Selva). Oït *kølfurmik* per Casac. (c. 1920).

3) *Collformic*, mas en el camí de Sant Pere Pescador a Santa Cília, en el terme de les Masies de Roda (Osona).

Coll Formigó, partida de Banyuls de la Marenda (xxv, 37.22); potser lloc idèntic a:

Coll de Formigó, partida del terme de Cotlliure (xxv, 24.8).

Gorg de (en) Formigó, partida del terme de Rià (Conflent) (xxvi, 80.23).

Cf.: *Pratformiu*, veïnat entre La Pedra i Gósol (Solsonès) (cf. *E.T.C.* I, 51; C. A. Torras, VIII, 293).

ETIM. Compostos amb *Coll* i el NP germànic *FRUMIC (Förstemann, 545) (cf. *E.T.C.* I, 52-53). En *Pratformiu* hi ha el mateix NP en genitiu FRUMICĪ, mentre que en *Formigó* sembla que és el genitiu plural en *-ORUM*, com possessió d'una família; cas paral·lel al d'*Ardericó* junt amb *Arderiu* (HARDERICI, *-CORUM*);